

**FINANCIAL CAPACITY EDUCATION
FOR SECONDARY SCHOOL STUDENTS
IN CHINA AND SOME SUGGESTED
ISSUES FOR VIETNAM IN THE
CURRENT CONTEXT OF DIGITAL
TRANSFORMATION**

Nguyen Thi Xiem

*Faculty of Education, Hanoi Metropolitan
University, Hanoi city, Vietnam*

*Corresponding author: Nguyen Thi Xiem

e-mail: lnxiem@daihocthudo.edu.vn

Received April 02, 2025.

Revised April 13, 2025.

Accepted August 08, 2025.

**GIÁO DỤC NĂNG LỰC TÀI CHÍNH
CHO HỌC SINH TRUNG HỌC CƠ SỞ
Ở TRUNG QUỐC VÀ MỘT SỐ
VẤN ĐỀ GỢI MỞ CHO VIỆT NAM
TRONG BỐI CẢNH CHUYỂN ĐỔI SỐ
HIỆN NAY**

Nguyễn Thị Xiêm

*Khoa Sư phạm, Trường Đại học Thủ đô
Hà Nội, thành phố Hà Nội, Việt Nam*

*Tác giả liên hệ: Nguyễn Thị Xiêm

e-mail: ntxiem@daihocthudo.edu.vn

Ngày nhận bài: 02/4/2025.

Ngày sửa bài: 13/4/2025.

Ngày nhận đăng: 08/08/2025.

Abstract. In the increasingly prominent context of digital transformation, financial literacy education has become a core competency enabling students to navigate the digital economy. This research indicates that China has established a diverse and comprehensive financial literacy education system for secondary school students based on a three-pillar model: policy guidance, interdisciplinary integration, and societal collaboration. Specifically, China has promulgated a national framework of standards for financial literacy, integrated financial content into subjects such as Mathematics and Ethics and Law, and promoted cooperation among schools, businesses, and society in the implementation of financial education programs. Drawing upon China's experience, the significance of developing a financial literacy education framework tailored to the Vietnamese context is evident. The research proposes that Vietnam should promote interdisciplinary integration, enhance the teaching of real-world case studies, prioritize teacher training, and establish a collaborative mechanism among schools, businesses, and society.

Keywords: China, digital transformation, financial literacy education, middle school students, Vietnam.

Tóm tắt. Trong bối cảnh chuyển đổi số ngày càng phát triển, giáo dục năng lực tài chính trở thành một yêu cầu quan trọng của giáo dục giúp học sinh thích ứng với nền kinh tế số. Bài viết hệ thống giáo dục năng lực tài chính đa dạng và toàn diện cho học sinh Trung học cơ sở ở Trung Quốc, dựa trên mô hình ba trụ cột: khung chương trình, tích hợp liên môn và sự phối hợp giữa nhà trường với doanh nghiệp. Cụ thể, Trung Quốc đã ban hành khung chuẩn quốc gia về năng lực tài chính, tích hợp nội dung tài chính vào các môn học như Toán và Đạo đức - Pháp luật, đồng thời khuyến khích sự hợp tác giữa nhà trường, doanh nghiệp và xã hội trong việc triển khai các chương trình giáo dục tài chính. Kinh nghiệm của Trung Quốc cho thấy tầm quan trọng của việc xây dựng một khung chuẩn giáo dục năng lực tài chính phù hợp với bối cảnh Việt Nam. Bài viết đặt ra một số vấn đề gợi mở như cần xây dựng khung chuẩn năng lực tài chính cho học sinh; đẩy mạnh tích hợp liên môn, tăng cường giảng dạy tình huống thực tế; tăng cường đào tạo giáo viên và hợp tác nguồn lực; thiết lập cơ chế phối hợp giữa nhà trường, doanh nghiệp và xã hội.

Từ khóa: chuyển đổi số, giáo dục năng lực tài chính, học sinh THCS, Trung Quốc, Việt Nam.

1. Mở đầu

Trong bối cảnh phát triển kinh tế - xã hội diễn ra với tốc độ chóng mặt như hiện nay, sự xuất hiện và phổ biến của hàng loạt các sản phẩm tài chính trực tuyến, từ quản lý tài chính online, thanh toán di động cho đến các hình thức vay tiền trực tuyến, đã và đang làm thay đổi sâu sắc nhận thức và quan niệm tài chính truyền thống của con người. Trước bối cảnh đó, giáo dục năng lực tài chính không còn là một lựa chọn mà đã trở thành một yêu cầu thiết yếu. Minh chứng rõ ràng cho điều này là việc hiện nay, đã có hơn 40 quốc gia và khu vực trên thế giới chính thức đưa giáo dục tài chính vào chương trình giáo dục cơ bản ở cả bậc tiểu học và trung học. Điển hình như tại Mỹ, từ những năm 1970, các trường học đã chủ động triển khai các khóa học chuyên biệt liên quan đến giáo dục tài chính cá nhân. Ở Pháp, việc trang bị kiến thức tài chính cho trẻ em được các bậc cha mẹ thực hiện một cách gần gũi thông qua các “khóa học quản lý tài chính gia đình” [1]. Tại Nhật Bản, trẻ em ngay từ khi còn nhỏ đã được tiếp cận với các khía cạnh đa dạng của tài chính như kiếm tiền, tiêu tiền, tiết kiệm, chia sẻ tiền bạc, vay tiền và đầu tư, cho thấy sự quan tâm đặc biệt đến việc xây dựng nền tảng tài chính vững chắc cho thế hệ tương lai [2].

Nền kinh tế số đang tái cấu trúc mạnh mẽ cục diện công nghiệp toàn cầu, năng lực tài chính đã vượt ra khỏi phạm trù của kỹ năng quản lý tài chính truyền thống. Thay vào đó, nó đã trở thành một năng lực có vai trò then chốt đối với sự phát triển toàn diện của cá nhân trẻ em, phúc lợi của gia đình và khả năng phục hồi kinh tế của quốc gia. Nhận thức được tầm quan trọng này, Trung Quốc đã đạt được những thành tựu đáng kể trong việc triển khai giáo dục năng lực tài chính cho học sinh Trung học cơ sở. Các minh chứng cụ thể bao gồm việc lồng ghép nội dung tính toán thu chi gia đình vào chương trình “Thống kê và Xác suất” trong môn Toán, đồng thời tích hợp việc hình thành “tư duy tiêu dùng hợp lý” vào môn Đạo đức và Pháp luật, qua đó hiện thực hóa việc thẩm thấu kiến thức tài chính một cách hiệu quả và xuyên suốt các môn học [3]. Đặc biệt, “Khung Tiêu chuẩn Giáo dục Tài chính Trung Quốc” đã lấy “tài sản và đời người” làm định hướng giá trị cốt lõi, xây dựng một hệ thống chương trình đa chiều, bao phủ cả thao tác thực tế tài chính và nhận thức trách nhiệm xã hội [4]. Nghiên cứu vấn đề này có thể kể đến các công trình tiêu biểu của các học giả Trung Quốc như Trương Nam Sao, Nhạc Xương Quân (2019) với “*Phân tích Khung tiêu chuẩn giáo dục năng lực tài chính Trung Quốc*” [4]; Hứa Thế Hồng, Vương Xuân Xuân (2020) với “*Giáo dục tài chính cho học sinh Trung học cơ sở*” [5]; Tăng Oánh, Vương Chấn Hòa (2017) với “*Dẫn dắt giáo dục năng lực tài chính tiểu học và trung học bằng quan điểm lợi ích xã hội chủ nghĩa Trung Quốc*” [8]; Lô Bang Trụ, Cảnh Nhã (2021) với “*Khám phá mới về giáo dục năng lực tài chính cho học sinh Trung học*”... Những kinh nghiệm và kết quả nghiên cứu này mang giá trị tham khảo vô cùng quan trọng đối với Việt Nam - một quốc gia cũng đang trong giai đoạn chuyển đổi kinh tế sâu rộng và đẩy mạnh ứng dụng công nghệ số trong mọi lĩnh vực của đời sống.

Bài viết tập trung vào việc phân tích kinh nghiệm của Trung Quốc trong lĩnh vực giáo dục năng lực tài chính cho học sinh Trung học cơ sở, bao gồm khái niệm về năng lực tài chính và giáo dục năng lực tài chính; các chính sách và thực tiễn triển khai giáo dục năng lực tài chính ở Trung Quốc. Dựa trên những kinh nghiệm thu được từ Trung Quốc, tác giả đề xuất một số vấn đề gợi mở và khuyến nghị cho Việt Nam trong việc xây dựng và triển khai giáo dục năng lực tài chính cho học sinh Trung học cơ sở trong bối cảnh chuyển đổi số hiện nay.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Phương pháp nghiên cứu

2.1.1. Phương pháp phân tích tài liệu

Tác giả phân tích chính sách giáo dục Trung Quốc tập trung vào “Tiêu chuẩn Chương trình Giáo dục Phổ thông Bắt buộc (phiên bản 2022)” [3] và “Khung tiêu chuẩn Giáo dục Tài chính Trung Quốc” [4], tổng hợp bối cảnh chính sách, mục tiêu chính sách, cấu trúc chương trình giảng

day, và nội dung tích hợp. Phân tích nội dung giáo dục tài chính trong “Chương trình giáo dục phổ thông 2018” [9] của Việt Nam.

2.1.2 Phương pháp nghiên cứu trường hợp

Tác giả tiến hành nghiên cứu, khảo sát các trường Trung học cơ sở tiêu biểu tại tỉnh Chiết Giang, tỉnh Quảng Tây và thành phố Thành Đô. Thông qua thiết kế chương trình giảng dạy, báo cáo thực tiễn giảng dạy và các kết quả học tập của học sinh, bài báo phân tích hiệu quả của các mô hình hội nhập môn học, hợp tác giữa trường học và doanh nghiệp.

2.1.3 Phương pháp so sánh

Tác giả so sánh sự khác biệt giữa giáo dục tài chính cho học sinh THCS ở Trung Quốc và Việt Nam từ ba khía cạnh: hệ thống chính sách, cấu trúc chương trình giảng dạy và sự phối hợp xã hội, từ đó rút ra khả năng chuyển giao đối với kinh nghiệm của Trung Quốc, đồng thời kết hợp với các đặc điểm kinh tế - xã hội của Việt Nam và sự phổ biến nhanh chóng của nền kinh tế số để đưa ra các đề xuất phù hợp.

2.2. Kết quả và phân tích

2.2.1. Một số vấn đề lý luận về giáo dục năng lực tài chính cho học sinh Trung học cơ sở

Theo OECD (2012), năng lực tài chính được hiểu là “khả năng hiểu biết về các khái niệm tài chính cơ bản, từ đó đưa ra quyết định tài chính hợp lý, quản lý tài chính cá nhân hiệu quả và đảm bảo an toàn tài chính trong dài hạn” [2]. Trương Nam Sao, Nhạc Xương Quân đưa ra khái niệm “năng lực tài chính là khả năng của một cá nhân trong đời sống kinh tế - xã hội, thông qua việc vận dụng tổng hợp kiến thức, kỹ năng và thái độ, nhằm đưa ra quyết định khoa học, quản lý hiệu quả nguồn tài chính, ứng phó hợp lý với rủi ro kinh tế và thực hiện trách nhiệm xã hội tương ứng. Năng lực tài chính bao gồm ba khía cạnh cốt lõi: (i) Khía cạnh kiến thức: Hiểu biết những khái niệm cơ bản như nguyên lý kinh tế, thị trường tài chính, công cụ tài chính v.v. (ii) Khía cạnh năng lực: Có kỹ năng lập kế hoạch tài chính, nhận diện rủi ro, tối ưu hóa việc phân bổ nguồn lực và thực hành quản lý tài chính. (iii) Khía cạnh giá trị quan: Xây dựng ý thức trung thực, tuân thủ pháp luật, có trách nhiệm, đồng thời hình thành quan niệm lành mạnh về tài sản và tiêu dùng” [4]. Các khái niệm trên đều đề cập đến việc cá nhân cần có kiến thức về tài chính để đưa ra quyết định đúng đắn; hướng đến việc giúp cá nhân quản lý tài chính của mình một cách hợp lý, tối ưu hóa tài sản và đảm bảo an toàn tài chính trong dài hạn; đều xem năng lực tài chính không chỉ là hiểu biết lý thuyết mà còn phải biết cách áp dụng kiến thức để đưa ra quyết định phù hợp. Trong khi OECD có xu hướng tập trung hơn vào giáo dục tài chính cá nhân, giúp người học đưa ra quyết định đúng đắn để đảm bảo tài chính lâu dài thì nhóm tác giả Trương Nam Sao, Nhạc Xương Quân đưa ra khái niệm năng lực tài chính có nội hàm rộng hơn, bao gồm cả yếu tố kỹ năng, thái độ và giá trị quan, nhấn mạnh đến vai trò của tài chính trong xã hội và đạo đức kinh tế. Nếu như khái niệm năng lực tài chính của OECD phù hợp với các chương trình tập trung vào thực hành tài chính cá nhân thì khái niệm của Trương Nam Sao, Nhạc Xương Quân có thể cung cấp một khung lý thuyết chi tiết hơn, là cơ sở lý luận để xây dựng một chương trình giáo dục tài chính toàn diện.

Từ các nghiên cứu trên, có thể hiểu năng lực tài chính là khả năng vận dụng tổng hợp kiến thức, kỹ năng và thái độ về tài chính để đưa ra quyết định hợp lý, quản lý hiệu quả nguồn tài chính cá nhân và tổ chức, ứng phó với rủi ro kinh tế, đồng thời thực hiện trách nhiệm xã hội.

Năng lực tài chính bao gồm ba khía cạnh cốt lõi: i) Về kiến thức: Hiểu biết các nguyên lý kinh tế, thị trường tài chính, công cụ tài chính, chính sách tiền tệ và quản lý tài sản; ii) Về kỹ năng: Kỹ năng lập kế hoạch tài chính, nhận diện rủi ro, tối ưu hóa nguồn lực, đầu tư và thực hành quản lý tài chính; iii) Về mức tự chủ và trách nhiệm: Ý thức trách nhiệm tài chính, tuân thủ pháp luật, trung thực trong tài chính, quan điểm lành mạnh về tiêu dùng và đầu tư bền vững.

Giáo dục năng lực tài chính cho học sinh là quá trình trang bị một cách toàn diện các yếu tố cần thiết để các em có thể quản lý tài chính cá nhân hiệu quả trong tương lai. Quá trình này bao gồm việc cung cấp kiến thức và hiểu biết về các khái niệm, sản phẩm và dịch vụ tài chính cơ bản,

cũng như cách thức vận hành của hệ thống tài chính. Đồng thời, học sinh cần được rèn luyện kỹ năng cần thiết để đưa ra những quyết định tài chính có trách nhiệm và sáng suốt, bao gồm khả năng lập ngân sách, tiết kiệm, quản lý nợ, và hiểu biết về các yếu tố rủi ro và lợi nhuận. Cuối cùng, giáo dục năng lực tài chính còn hướng đến việc hình thành thái độ và hành vi tích cực, có trách nhiệm trong việc quản lý tài chính cá nhân, từ đó hướng tới việc đạt được các mục tiêu tài chính dài hạn và đảm bảo an toàn tài chính cho bản thân.

Theo OECD, mục tiêu cốt lõi của giáo dục năng lực tài chính cho học sinh là trao quyền cho các em, giúp các em phát triển đầy đủ các kỹ năng và kiến thức cần thiết để tự tin và quản lý hiệu quả tài chính của mình trong suốt cuộc đời. Khi các em có khả năng quản lý tài chính cá nhân tốt, các em sẽ có cơ hội đạt được các mục tiêu trong cuộc sống, giảm thiểu nguy cơ rơi vào tình trạng khó khăn tài chính, đóng góp tích cực vào sự ổn định và phát triển kinh tế chung của xã hội. Đây là một quá trình đầu tư quan trọng vào tương lai của mỗi cá nhân và của cả cộng đồng [2].

Ở Trung Quốc, giáo dục năng lực tài chính được hiểu là hệ thống văn hóa và thực tiễn lấy “bình đẳng” làm giá trị cốt lõi, thông qua nhận thức về tài sản và hoạt động kinh tế, nhằm phát triển năng lực tổng hợp xử lý đúng đắn mối quan hệ giữa con người với tài sản, xã hội, quốc gia, thế giới, tự nhiên, từ đó hình thành công dân hiện đại có nhân cách độc lập, ý thức pháp quyền, tầm nhìn toàn cầu và đạo đức sinh thái [4].

Giáo dục tài chính là một quá trình giáo dục giúp học sinh phát triển nhận thức, kỹ năng và giá trị quan cần thiết trong đời sống kinh tế thông qua các chương trình giảng dạy và hoạt động thực tiễn. Mục tiêu hướng đến thông qua truyền thụ kiến thức, mô phỏng tình huống, phân tích án lệ giúp học sinh hình thành năng lực ra quyết định tài chính và. (i) Cấp độ cá nhân: Nâng cao khả năng phòng ngừa rủi ro tài chính của học sinh, rèn luyện thói quen tiêu dùng hợp lý và lập kế hoạch tài chính dài hạn. (ii) Cấp độ xã hội: Tăng cường sự hiểu biết của học sinh về tài chính quốc gia, hệ thống thuế và chế độ an sinh xã hội. (iii) Cấp độ quốc gia: Đào tạo nguồn nhân lực đa năng có năng lực ra quyết định tài chính phục vụ phát triển kinh tế

2.2.2. Chính sách và thực tiễn triển khai giáo dục năng lực tài chính ở Trung Quốc

Trung Quốc đã xây dựng một hệ thống giáo dục năng lực tài chính cho học sinh THCS dựa trên một khung chính sách rõ ràng và được triển khai thông qua nhiều phương thức thực tiễn đa dạng.

2.2.2.1. Khung chính sách giáo dục năng lực tài chính

Vào năm 2018, Viện Khoa học Giáo dục Trung Quốc và Trung tâm Đổi mới Giáo dục Tài chính Trung Quốc đã cùng công bố “Khung Tiêu chuẩn Giáo dục Tài chính Trung Quốc”, đây là bộ tiêu chuẩn quốc gia hệ thống đầu tiên trên thế giới về năng lực tài chính. “Khung” này đã chính thức đưa giáo dục tài chính vào hệ thống giáo dục phẩm chất từ bậc mầm non đến đại học. “Khung” xây dựng một hệ thống đào tạo đa chiều. Trục ngang gồm năm lĩnh vực nội dung: thu nhập và tiêu dùng, tiết kiệm và đầu tư, rủi ro và bảo hiểm, thể chế và môi trường, tài sản và cuộc sống. Trục dọc gồm ba nhóm mục tiêu năng lực: kiến thức, kỹ năng và thái độ. “Khung” này cũng đã thiết lập khung giáo dục năng lực tài chính cho bậc Trung học cơ sở (12-15 tuổi), giúp học sinh dần nâng cao khả năng hiểu biết và tham gia vào đời sống kinh tế, phù hợp với đặc điểm phát triển nhận thức của lứa tuổi. Thông qua hoạt động thực tiễn và phân tích tình huống thực tế, chương trình giảng dạy nhằm bồi dưỡng phẩm chất tiêu dùng trung thực, tư duy tiêu dùng tổng thể, đồng thời nâng cao ý thức kinh tế và trách nhiệm xã hội của học sinh. Tiêu chuẩn đặt ra yêu cầu tổng thể đối với giáo dục năng lực tài chính là hội nhập liên môn, đưa nội dung tài chính vào các môn học như toán học, đạo đức và pháp luật. Bằng cách thiết kế hệ thống và ứng dụng thực tiễn, giáo dục tài chính giúp học sinh phát triển năng lực tổng hợp, hình thành quan niệm đúng đắn về tài sản, giá trị quan chính xác và thói quen quản lý tài chính tốt, tạo nền tảng để thích ứng với môi trường kinh tế phức tạp trong tương lai.

2.2.2.2 Thực tiễn triển khai giáo dục năng lực tài chính

Thực tiễn triển khai giáo dục năng lực tài chính ở Trung Quốc cho học sinh Trung học cơ sở được thể hiện qua nhiều khía cạnh, bao gồm:

Thứ nhất, biên soạn tài liệu, sách giáo khoa

Căn cứ “Khung”, Trung tâm Đổi mới Giáo dục Tài chính Trung Quốc đã tổ chức biên soạn quyển sách “Bộ sưu tập Giáo trình Giáo dục Năng lực Tài chính Trung Quốc”, bao gồm tài liệu và sách giáo khoa cho các cấp học từ Mầm non, Tiểu học, Trung học cơ sở, Trung học phổ thông và Đại học. Đối với cấp Trung học cơ sở, sách “Giáo dục tài chính cho học sinh Trung học cơ sở” lấy “5 lĩnh vực nội dung với 15 chủ đề” làm cốt lõi, bao gồm các nội dung như phân công lao động, tiêu dùng hợp lý, kiểm soát rủi ro... [5]. Các tài liệu và sách giáo khoa được thiết kế theo hướng học tập trải nghiệm, nhằm giúp học sinh hiểu biết các kiến thức kinh tế cơ bản liên quan đến quản lý tài chính cá nhân, hiểu các kỹ năng cơ bản về quản lý tài chính, tăng cường ý thức phòng ngừa rủi ro và ý thức pháp quyền, đồng thời bồi dưỡng tư duy kinh doanh và nhận thức kinh doanh.

Căn cứ “Khung chuẩn giáo dục kiến thức tài chính Trung Quốc”, trường Trung học Thiên Phủ Thạch Thất Thành Đô tỉnh Tứ Xuyên là trường thực hành khóa học và đã biên soạn “Sách hướng dẫn thực hành giảng dạy năng lực tài chính cho học sinh trung học” [6]. Lấy giáo dục lao động làm điểm khởi đầu, lấy giáo dục đạo đức làm phương hướng, kết hợp với giáo dục kỹ năng sống, giáo dục tư tưởng và giáo dục tâm lý để giúp học sinh hình thành các năng lực cốt lõi như tôn trọng lao động, thương mại công bằng, quản lý tài sản, thống nhất chính nghĩa và lợi ích, có trách nhiệm với gia đình và đất nước. Nội dung giáo dục tài chính bao gồm: (i) Thu nhập và tiêu dùng: Khám phá nguồn thu nhập, hành vi tiêu dùng và ảnh hưởng của chúng đối với cá nhân và xã hội. (ii) Tiết kiệm và đầu tư: Giới thiệu ý nghĩa của tiết kiệm, các công cụ đầu tư và quản lý rủi ro. (iii) Rủi ro và bảo hiểm: Giải thích các loại rủi ro và vai trò của bảo hiểm. (iv) Thể chế và môi trường: Phân tích tác động của hệ thống tài chính đối với các hoạt động kinh tế và vai trò của môi trường xã hội trong quản lý tài chính cá nhân. (v) Tài sản và trách nhiệm: Nhấn mạnh tầm quan trọng của quản lý tài sản và ý thức trách nhiệm của cá nhân đối với xã hội.

Ngoài ra, các tổ chức tài chính như Guoxin Securities cũng tham gia vào việc biên soạn tài liệu, trong đó có bộ sách “Giáo dục năng lực tài chính trong trường học”. Trong đó, sách “Quản lý Tài sản” dành cho cấp Trung học cơ sở gồm 4 chương: Chương 1: Cơ sở và kỹ năng quản lý tài chính. Chương 2: Tiếp cận thể giới tài chính. Chương 3: Đầu tư và quản lý tài chính. Chương 4: Khởi nghiệp và tài sản. Những tài liệu đó được biên soạn nhằm đáp ứng nhu cầu thực tiễn của học sinh và trang bị kiến thức, kỹ năng quản lý tài chính, ý thức phòng ngừa rủi ro và tư duy kinh doanh [7].

Tích hợp nội dung giáo dục tài chính trong một số môn học

Ở Trung Quốc, giáo dục tài chính được tích hợp trong môn Toán và môn Đạo đức và Pháp luật. Một số trường Trung học cơ sở tại tỉnh Chiết Giang đã tích hợp các vấn đề tài chính vào giảng dạy môn Toán theo ba cách thức: (i) Trình bày tình huống tài chính thực tế, bổ sung kiến thức tài chính: Ví dụ, các vấn đề tài chính thực tế như “Bí mật của chương trình giảm giá theo mức” được trình bày qua việc so sánh mô hình toán học giữa giảm giá theo mức và giảm giá theo chiết khấu (hàm số tuyến tính và hàm số đoạn), nhằm hé lộ bản chất của chiến lược khuyến mãi của các doanh nghiệp và giúp học sinh hình thành quan điểm tiêu dùng hợp lý. Hoạt động “Tôi tính thuế thu nhập cá nhân” kết hợp kiến thức về hàm số đoạn, sử dụng bảng thuế để tính toán số tiền thuế, giúp học sinh hiểu được chính sách thuế và trách nhiệm xã hội. Qua đó, không chỉ tăng cường tính ứng dụng của môn Toán mà còn truyền đạt các kiến thức về hệ thống thuế và nhận diện bảy tiêu dùng. (ii) Khai thác giá trị của các vấn đề tài chính trong giáo trình, rèn luyện kỹ năng tài chính: “Tối đa hóa lợi nhuận cửa hàng” sử dụng hàm số bậc hai để phân tích mối quan hệ giữa định giá sản phẩm và lợi nhuận, xây dựng mô hình lợi nhuận, từ đó khám phá chiến lược định giá tối ưu. “Chọn phương án tối ưu” áp dụng bất đẳng thức tuyến tính một ẩn để so sánh các ưu đãi từ các doanh nghiệp như giảm giá theo mức và chiết khấu, nhằm rèn luyện khả năng phân tích chi phí – hiệu quả. Nhờ đó, học sinh có thể chuyển giao các kỹ năng Toán như mô hình hóa hàm số và phân tích dữ liệu sang việc giải quyết các vấn đề tài chính, nâng cao khả năng lập kế

hoạch và ra quyết định hợp lí. (iii) Mở rộng lớp học thứ hai về các vấn đề tài chính của môn Toán, làm phong phú kiến thức tài chính: “Hội nghị Tài chính” là hoạt động cho học sinh thực hiện khảo sát thống kê để lựa chọn sản phẩm, xây dựng chiến lược định giá và ghi chép sổ sách thu – chi, giúp học sinh trải nghiệm toàn bộ quy trình vận hành kinh doanh. “Tiết kiệm Ngân hàng” kết hợp tính toán lãi suất để xây dựng kế hoạch tiết kiệm, tìm hiểu quy trình mở tài khoản và các công cụ quản lí tài chính như tiền gửi có kỳ hạn và không kỳ hạn. Thông qua các hoạt động này, học sinh không chỉ củng cố kiến thức Toán như thống kê và tính lãi suất mà còn tích lũy được kinh nghiệm tài chính về kiểm soát chi phí và lập kế hoạch tiết kiệm, từ đó hình thành ý thức trách nhiệm và thói quen quản lí tài chính [6].

Trường Trung học Thí nghiệm Thiên Tạo, Nam Ninh, Quảng Tây đã tích hợp sâu giáo dục năng lực tài chính vào môn Đạo đức và Pháp luật theo con đường “mở rộng giáo trình – trải nghiệm thực tiễn – hội nhập liên môn”. Học tập được thúc đẩy bởi các tình huống thực tế và tư duy pháp trị xuyên suốt thực tiễn tài chính, không chỉ bù đắp những thiếu sót về kiến thức tài chính trong giáo dục đạo đức truyền thống mà còn đặt nền móng cho năng lực cốt lõi của học sinh nhằm thích ứng với xã hội kinh tế trong tương lai. (i) Mở rộng nội dung giáo trình, khai thác nguồn tài nguyên tài chính trong giáo trình: Kết hợp với giảng dạy hệ thống kinh tế, trong chương trình học tập của lớp 8 phần dưới của “Hệ thống kinh tế của Trung Quốc”, qua việc giảng giải “mối quan hệ giữa kinh tế sở hữu công và kinh tế phi sở hữu công”, học sinh được hướng dẫn khảo sát nguồn thu nhập gia đình và hiểu ý nghĩa của lao động trong việc tạo ra của cải. Trong bài giảng “Nghĩa vụ cơ bản của công dân”, thông qua các tình huống liên quan đến thuế như tiền thù lao, trúng thưởng mà thiếu niên có thể gặp phải, giáo viên nhấn mạnh “theo pháp luật, nộp thuế không phân biệt độ tuổi”, từ đó tăng cường nhận thức pháp trị và ý thức trách nhiệm tài chính của học sinh. (ii) Thiết kế hoạt động thực tiễn, mang trải nghiệm tài chính từ lớp học đến đời sống: Trong chương trình học tập của lớp 9 “Xây dựng mái ấm cho cuộc sống”, học sinh được tổ chức thiết kế bữa ăn gia đình cho năm mới, tham gia toàn bộ quá trình từ lập ngân sách, mua sắm đến nấu nướng, thực hành các chiến dịch “tiết kiệm lương thực”, “hành động đĩa sạch” và làm áp phích bán hàng từ thiện, nhằm rèn luyện năng lực quản lí tài chính và ý thức bảo vệ môi trường. Ngoài ra, phụ huynh làm việc trong lĩnh vực thương mại điện tử và kinh doanh qua mạng được mời chia sẻ kinh nghiệm khởi nghiệp, truyền đạt các giá trị về “kinh doanh hợp pháp” và “kiểm soát rủi ro” trong giáo dục năng lực tài chính. (iii) Đổi mới phương pháp giảng dạy, kết hợp tình huống và tích hợp liên môn: Khi thảo luận về “sự mất cân bằng kinh tế vùng”, giáo viên kết hợp với chính sách “phồn vinh chung” của quốc gia để giúp học sinh hiểu mối quan hệ giữa năng lực tài chính và công bằng xã hội. Trong bài giảng “Phong cách sản xuất và tiêu dùng xanh”, học sinh được mô phỏng vai trò của người bán và người tiêu dùng, tham gia tranh luận về “chi phí bảo vệ môi trường có nên do doanh nghiệp chịu”, từ đó làm sâu sắc thêm nhận thức về mâu thuẫn giữa phát triển kinh tế và bảo vệ hệ sinh thái [8].

Thiết kế và tổ chức các chương trình học tập, hoạt động giáo dục tài chính trong nhà trường phổ thông

Nhiều trường học thiết kế và tổ chức các chương trình học tập, hoạt động giáo dục tài chính trong nhà trường phổ thông. Chẳng hạn, Tỉnh Quảng Đông là tỉnh đầu tiên đưa năng lực tài chính vào hệ thống giáo dục quốc dân. Từ tháng 7 đến tháng 8 năm 2020, 40 trường trung học cơ sở đã cùng triển khai các chủ đề thực tiễn xã hội mùa hè với các chủ đề như: tiền tiêu vật và lập ngân sách, lì xì và quản lí tài chính, đọc sách tạo ra của cải, phương thức thanh toán đa dạng tại chợ, cách thức mua sắm, sự khác biệt về giá cả, bữa ăn dinh dưỡng, cho vay mua nhà, tín dụng cá nhân,... Các hoạt động bao gồm kinh tế hàng rong, phân loại rác, di chuyển xanh, trải nghiệm lao động nghề nghiệp, Ngành truyền thông cá nhân, tuyển dụng mô phỏng, khuyến mãi Ngày 11/11... Từ đó, giáo viên và học sinh tiến bộ cùng nhau, tập trung phát triển năng lực cốt lõi của học sinh trung học cơ sở, tạo nền tảng cho quy hoạch cuộc sống và cuộc sống hạnh phúc trong tương lai.

Trường Trung học Thiên Phủ Thạch Thất, Thành Đô tỉnh Tứ Xuyên được đánh giá là trường cơ sở của Trung tâm Đổi mới Hợp tác Giáo dục Năng lực Tài chính Trung Quốc vào năm 2017, và năm 2020 được Viện Nghiên cứu Khoa học Giáo dục Thành Đô đánh giá là “Trường cơ sở Năng lực Tài chính Thành Đô”. Các môn học đặc sắc như “JA Kinh tế học” và “Khóa học Công ty Sinh viên JA” đều là các môn học về giáo dục năng lực tài chính, thực hành trên lớp qua 9 khía cạnh: tự do tài chính và quy hoạch cá nhân, tiêu dùng, tín dụng, đầu tư, bảo hiểm, kiểm soát rủi ro, chính sách kinh tế quốc gia, của cải và cuộc sống.

Trường Trung học Cơ sở Tây Quang, Tây An cũng là một trong những trường thí nghiệm của Trung tâm Đổi mới Hợp tác Giáo dục Năng lực Tài chính Trung Quốc. Năm 2019, trường đã thành lập Câu lạc bộ Tài chính Chí Viễn, triển khai môn học năng lực tài chính JA và mời các chuyên gia ngân hàng giảng dạy cho học sinh. Các hoạt động như “Tôi là Doanh nhân” và “Hôm nay tôi là Sếp” góp phần cho học sinh quan điểm lao động đúng đắn, quan điểm tiền bạc hợp lý và quan điểm về của cải công bằng.

Hợp tác giữa nhà trường và doanh nghiệp

Một yếu tố quan trọng trong thực tiễn triển khai giáo dục năng lực tài chính ở Trung Quốc là sự hợp tác tích cực giữa các cơ sở giáo dục và doanh nghiệp, đặc biệt là các tổ chức tài chính. Sự hợp tác này được xem là một phương thức hiệu quả để kết nối kiến thức lý thuyết với kinh nghiệm thực tiễn, mang lại lợi ích thiết thực cho học sinh. Điển hình, năm 2021, Trường Trung học Lệ Khê, Thượng Hải đã ký kết một thỏa thuận hợp tác chiến lược với tập đoàn Trung Bắc Giáo Dục và Ngân hàng Công Thương Trung Quốc. Thỏa thuận ba bên này nhằm mục đích thúc đẩy việc thực hành giáo dục năng lực tài chính thông qua việc xây dựng một hệ thống khóa học đa chiều. Mục tiêu chính là giúp học sinh hình thành quan điểm đúng đắn về các vấn đề tài chính cốt lõi như tín dụng, tiêu dùng, quản lý tài chính và các giá trị liên quan. Một kết quả cụ thể của sự hợp tác này là việc thành lập “Cơ sở thực hành giáo dục tài chính - Học viện Tinh Hỏa Đại học Công Ngân” ngay tại khuôn viên trường trung học. Cơ sở này đóng vai trò là nền tảng quan trọng trong việc phổ cập kiến thức tài chính cho học sinh ở cả cấp tiểu học và trung học, tích hợp kiến thức tài chính vào chương trình học chính khóa, đồng thời nâng cao nhận thức về rủi ro và tinh thần tuân thủ hợp đồng cho giới trẻ. Hay như theo yêu cầu của Kế hoạch Hành động Thúc đẩy Hợp tác Giáo dục và Công nghiệp của Thành phố Thượng Hải, chương trình “Giải pháp Toàn diện về Phát triển Năng lực Tài chính SKEP” đã được triển khai. Chương trình này được xây dựng dựa trên các đặc điểm phát triển và quy luật trưởng thành của học sinh Trung Quốc, với đạo đức là nền tảng, tập trung vào đổi mới giáo dục tư tưởng chính trị, giáo dục lao động và phát triển các đặc điểm cá nhân. Phạm vi của chương trình bao phủ học sinh từ tiểu học đến trung học phổ thông và được thiết kế dựa trên bốn trụ cột chính: học sinh, giáo viên, nhà trường và phụ huynh. Đối với học sinh, SKEP cung cấp đa dạng các dịch vụ bao gồm bài giảng, khóa học trực tuyến, câu lạc bộ tài chính, trại hè trải nghiệm và các hoạt động theo chủ đề. Đối với giáo viên, chương trình cung cấp cơ hội nghiên cứu chuyên đề, đào tạo nâng cao và mở rộng kinh nghiệm thực tiễn. Đối với nhà trường, SKEP hỗ trợ đánh giá năng lực tài chính, xây dựng các trường thí điểm, tư vấn quản lý và cung cấp các dịch vụ tùy chỉnh. Cuối cùng, đối với phụ huynh, chương trình cung cấp các bài giảng, khóa học trực tuyến và các hoạt động phối hợp giữa gia đình và nhà trường nhằm nâng cao nhận thức về tầm quan trọng của giáo dục năng lực tài chính cho con em.

Sự hợp tác hiệu quả là việc thành lập “Liên minh Hợp tác Dự án Giáo dục Năng lực Tài chính cho Học sinh Tiểu học và Trung học Thượng Hải” vào năm 2021, với sự tham gia của Đại học Tài chính Thượng Hải, Hiệp hội Giáo dục Trung Quốc và Ngân hàng Thượng Hải. Đến năm 2023, liên minh này đã mở rộng đến 75 trường tiểu học và trung học. Ngân hàng Thượng Hải đã triển khai các chương trình “Thượng Ngân Trí Học” bao gồm các cuộc thi về năng lực tài chính, đưa kiến thức tài chính vào trường học và xây dựng phòng thí nghiệm công nghệ tài chính. Cán bộ của Ngân hàng Thượng Hải cũng trực tiếp tổ chức các lớp học thực tế như “Nhà quản lý tài chính nhỏ nhỏ” và “Nhà Ngân hàng nhỏ nhỏ”, sử dụng các tình huống thực tế để giải thích các

khái niệm tài chính, đáp ứng sự tò mò và nhu cầu tìm hiểu của học sinh, đồng thời hỗ trợ các em xây dựng quan điểm tiêu dùng và giá trị đúng đắn. Thông qua các chương trình và hoạt động thực tiễn này, học sinh bước đầu nắm vững các kỹ năng quản lý tài chính cơ bản và phát triển tư duy sáng tạo trong lĩnh vực tài chính. Từ những thực tế trên cho thấy sự hợp tác giữa nhà trường và doanh nghiệp, đặc biệt là các tổ chức tài chính, đóng vai trò then chốt trong việc triển khai hiệu quả giáo dục năng lực tài chính cho học sinh trung học cơ sở ở Trung Quốc. Sự hợp tác này không chỉ mang lại nguồn lực và kiến thức chuyên môn mà còn tạo cơ hội cho học sinh được tiếp cận với các trải nghiệm thực tế, giúp các em hiểu rõ hơn về thế giới tài chính và chuẩn bị tốt hơn cho tương lai.

2.2.3 Gợi mở và khuyến nghị cho Việt Nam trong bối cảnh chuyển đổi số

2.2.3.1. Tác động của bối cảnh chuyển đổi số đến giáo dục năng lực tài chính cho học sinh Trung học cơ sở tại Việt Nam

Chuyển đổi số đang tạo ra những thay đổi sâu rộng trong cách người dân Việt Nam tiếp cận và sử dụng các dịch vụ tài chính. Đặc biệt, học sinh THCS hiện nay ngày càng sớm tiếp xúc với các hình thức thanh toán không dùng tiền mặt, mua sắm trực tuyến, ứng dụng quản lý tài chính cá nhân, cũng như một số nền tảng đầu tư kỹ thuật số đơn giản. Thực tiễn này đặt ra yêu cầu cấp thiết trong việc tái cấu trúc nội dung và phương pháp giáo dục năng lực tài chính cho đối tượng học sinh THCS, nhằm đáp ứng những đặc điểm của môi trường số. Cụ thể, học sinh cần được trang bị kiến thức nền tảng về tài chính số, bao gồm sự hiểu biết về các sản phẩm và dịch vụ tài chính hiện đại như ví điện tử, ngân hàng số, các ứng dụng đầu tư trực tuyến, cùng với cơ chế hoạt động, lợi ích và những rủi ro tiềm ẩn. Đồng thời, kỹ năng thực hành trong môi trường số cũng trở thành một trụ cột quan trọng, thể hiện qua khả năng sử dụng an toàn các ứng dụng thanh toán, quản lý tài khoản trực tuyến, cũng như nhận diện và phòng tránh các hình thức lừa đảo tài chính phổ biến như phishing hay scam. Ngoài ra, việc hình thành thái độ cẩn trọng và tinh thần trách nhiệm là điều thiết yếu, thể hiện ở khả năng bảo vệ thông tin cá nhân, tôn trọng quyền riêng tư trong các giao dịch số, và duy trì thói quen chi tiêu hợp lý trên các nền tảng trực tuyến. Học sinh cũng cần phát triển năng lực thích ứng với sự biến đổi không ngừng của công nghệ, thể hiện qua khả năng tiếp cận, học hỏi và vận dụng những sản phẩm, dịch vụ tài chính mới. Trên cơ sở đó, giáo dục năng lực tài chính cho học sinh THCS tại Việt Nam cần được triển khai một cách tích hợp, gắn liền với tiến trình chuyển đổi số, nhằm hình thành cho học sinh năng lực trở thành những công dân số thông minh, chủ động và có trách nhiệm trong lĩnh vực tài chính cá nhân.

2.2.3.2. Đánh giá khái quát về giáo dục năng lực tài chính cho học sinh Trung học cơ sở trong Chương trình giáo dục phổ thông 2018

Chương trình Giáo dục Phổ thông năm 2018 đã thể hiện những bước tiến đáng kể trong việc định hướng phát triển phẩm chất và năng lực toàn diện cho học sinh. Trong đó, việc chú trọng phát triển các năng lực cốt lõi như năng lực tự chủ và tự học, năng lực giải quyết vấn đề và sáng tạo được xem là nền tảng quan trọng cho việc hình thành và phát triển năng lực tài chính cho học sinh THCS [9]. Trong Chương trình tổng thể cùng với chương trình môn Giáo dục công dân ở cấp THCS cho thấy, các nội dung liên quan đến tài chính và kinh tế đã được tích hợp một cách có chọn lọc vào các môn học bắt buộc. Môn Toán đóng vai trò xây dựng tư duy định lượng thông qua các bài toán thực tế liên quan đến tính toán chi tiêu, lãi suất và thống kê, góp phần trang bị kỹ năng ra quyết định tài chính [10]. Trong khi đó, môn GDCD bao hàm nhiều nội dung trực tiếp hỗ trợ giáo dục năng lực tài chính như các chủ đề về tiết kiệm, quản lý tài chính cá nhân, lập kế hoạch chi tiêu, tiêu dùng thông minh, quyền và nghĩa vụ trong lao động và kinh doanh, từ đó góp phần hình thành năng lực tham gia vào các hoạt động kinh tế – xã hội [11]. Bên cạnh đó, các môn Công nghệ và Tin học đóng vai trò thiết yếu trong việc xây dựng nền tảng hiểu biết và sử dụng công nghệ số – một yêu cầu tất yếu của năng lực tài chính trong thời đại chuyển đổi số. Hoạt động trải nghiệm và hướng nghiệp cũng góp phần đáng kể, khi tạo ra môi trường thực hành, giúp học sinh khám phá nghề nghiệp và rèn luyện kỹ năng quản lý tài chính cá nhân trong thực tiễn. Tuy nhiên,

việc tích hợp giáo dục năng lực tài chính trong Chương trình giáo dục phổ thông 2018 ở cấp THCS hiện vẫn còn đối mặt với nhiều thách thức. Chương trình ban hành trước khi tác động của chuyển đổi số lên lĩnh vực tài chính trở nên rõ rệt như hiện nay. Do đó, các nội dung về tài chính số (thanh toán điện tử, ngân hàng số, ví điện tử, tiền mã hóa sơ lược, rủi ro tài chính trên không gian mạng, an toàn thông tin cá nhân trong giao dịch số...) chưa được tích hợp đầy đủ và có hệ thống. Bên cạnh đó, việc tích hợp và phương pháp dạy học (tình huống, dự án gắn với tài chính số) còn phụ thuộc nhiều vào năng lực và sự chủ động của giáo viên, nhà trường. Nội dung năng lực tài chính còn phân tán, chưa được cấu trúc thành một khung năng lực riêng biệt, xuyên suốt với mục tiêu, chuẩn đầu ra rõ ràng cho cấp THCS. Việc xây dựng một khung chuẩn giáo dục năng lực tài chính ở cấp quốc gia, phù hợp với đặc điểm kinh tế – xã hội của Việt Nam và tương thích với Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 ở cấp Trung học cơ sở, là một yêu cầu cấp thiết trong bối cảnh hiện nay. Về nội dung, khung chuẩn cần xác lập rõ ràng chuẩn đầu ra cho học sinh THCS về kiến thức, kỹ năng và thái độ trong lĩnh vực tài chính. Nội dung này không chỉ bao quát các yếu tố truyền thống như tiết kiệm, chi tiêu hợp lý, và quản lý tài chính cá nhân mà còn mở rộng sang lĩnh vực tài chính số. Điều này bao gồm việc nhận diện và sử dụng các công cụ tài chính kỹ thuật số, nhận biết rủi ro trong môi trường trực tuyến, và áp dụng các biện pháp bảo đảm an toàn thông tin tài chính. Đặc biệt, khung chuẩn cần phản ánh những đặc thù của bối cảnh Việt Nam, như văn hóa tiết kiệm, đặc trưng kinh tế nông nghiệp đồng thời đang chuyển mình mạnh mẽ sang nền kinh tế số, cũng như các đặc điểm tiêu dùng và hành vi tài chính đặc trưng của học sinh. Khung chuẩn cần được thiết kế sao cho có thể tích hợp vào mục tiêu phát triển phẩm chất chủ yếu và năng lực cốt lõi mà Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 hướng đến, đặc biệt là các năng lực như tự chủ và tự học (liên quan đến quản lý tài chính cá nhân), giải quyết vấn đề và sáng tạo (liên quan đến ra quyết định tài chính), và năng lực tin học (liên quan đến việc sử dụng hiệu quả và an toàn các công cụ tài chính số). Ngoài ra, khung chuẩn phải đảm bảo tính linh hoạt và khả năng tích hợp cao. Theo đó, các nội dung giáo dục năng lực tài chính cần được thiết kế để tích hợp một cách tự nhiên vào các môn học hiện hành như Toán, Giáo dục công dân, Tin học, Công nghệ, cũng như các hoạt động trải nghiệm và hướng nghiệp. Ngoài ra, khung chuẩn cũng cần tạo cơ sở để phát triển các hoạt động ngoại khóa và dự án học tập nhằm mở rộng không gian học tập ra ngoài lớp học, giúp học sinh rèn luyện năng lực tài chính trong các bối cảnh thực tế.

2.2.3.3. Thúc đẩy tích hợp liên môn và dạy học dựa trên tình huống, dự án gắn với thực tiễn tài chính số trong giáo dục Trung học Cơ sở

Về mặt tích hợp, thay vì tiếp cận theo hướng lồng ghép rời rạc, giáo dục năng lực tài chính cần được phát triển thành các chủ đề học tập liên môn rõ nét, tận dụng nội dung và cấu trúc hiện có trong Chương trình Giáo dục phổ thông 2018. Cụ thể, các môn học như Toán, Giáo dục công dân, Tin học, Công nghệ và Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp có thể được kết nối trong cùng một dự án học tập. Ví dụ, dự án “*Lập kế hoạch chi tiêu cá nhân trong thời đại 4.0*” có thể tích hợp kiến thức Toán học để xây dựng và phân tích ngân sách, nội dung Giáo dục công dân để giáo dục thái độ tiết kiệm và trách nhiệm tài chính, cũng như sử dụng Tin học để khai thác các ứng dụng quản lý chi tiêu. Tương tự, chủ đề “*An toàn giao dịch trực tuyến*” có thể liên kết giữa Tin học (bảo mật thông tin), Giáo dục công dân (nhận thức pháp lý và trách nhiệm cá nhân), và Công nghệ (ứng dụng công cụ kỹ thuật số).

Dạy học tình huống đóng vai trò quan trọng trong việc nâng cao tính thực tiễn của giáo dục năng lực tài chính. Thông qua các tình huống mô phỏng gần gũi với thực tế của học sinh, như quản lý tiền tiêu vặt qua ví điện tử, lựa chọn sản phẩm an toàn khi mua sắm trực tuyến, phân biệt quảng cáo tài chính sai lệch hoặc cách xử lý khi gặp sự cố giao dịch, học sinh có cơ hội phát triển kỹ năng ra quyết định, tư duy phản biện và khả năng ứng phó linh hoạt trong môi trường tài chính số. Bên cạnh đó, việc ứng dụng công nghệ giáo dục cần được đẩy mạnh nhằm tăng cường sự tương tác và tính thực hành trong quá trình học tập. Các phần mềm mô phỏng tài chính, trò chơi giáo dục tài chính, cũng như nền tảng học tập trực tuyến có thể được khai thác để tạo dựng môi

trường học tập linh hoạt, cá nhân hóa và hấp dẫn. Những công cụ này không chỉ giúp học sinh làm quen với công nghệ số trong quản lý tài chính mà còn thúc đẩy việc hình thành năng lực tự học và học tập suốt đời.

2.2.3.4. Tăng cường năng lực cho đội ngũ giáo viên theo hướng khả thi và phù hợp với đặc thù Việt Nam trong giáo dục năng lực tài chính

Việc phát triển năng lực cho đội ngũ giáo viên trong triển khai giáo dục năng lực tài chính tại cấp THCS đóng vai trò then chốt trong bảo đảm chất lượng và hiệu quả thực thi chương trình. Tuy nhiên, trong điều kiện thực tế tại Việt Nam, việc tổ chức đào tạo chuyên sâu đồng loạt cho toàn bộ giáo viên là một phương án không khả thi do hạn chế về nguồn lực, thời gian và sự đa dạng về chuyên môn của giáo viên. Do đó, cần thiết phải có một chiến lược đào tạo phù hợp, khả thi và sát với điều kiện thực tiễn. Trước hết, cần xác định rõ nhóm đối tượng ưu tiên trong công tác bồi dưỡng. Theo đó, nên tập trung đào tạo chuyên sâu cho đội ngũ giáo viên cốt cán của các môn học có tiềm năng tích hợp cao các nội dung năng lực tài chính trong Chương trình Giáo dục phổ thông 2018, bao gồm Toán, Giáo dục công dân, Tin học, Công nghệ và Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp. Nội dung bồi dưỡng cần chú trọng cập nhật kiến thức về tài chính số, các sản phẩm tài chính hiện đại, cùng với những rủi ro phát sinh trong môi trường số; đồng thời cung cấp các phương pháp giảng dạy phù hợp như dạy học tích hợp, dạy học dự án, và xử lý tình huống. Song song với việc xác định đối tượng ưu tiên, mô hình bồi dưỡng cần được tổ chức theo hướng đa dạng hóa hình thức và tận dụng hiệu quả nguồn lực hiện có. Có thể kết hợp giữa các hình thức đào tạo tập trung, đào tạo trực tuyến và sinh hoạt chuyên môn tại trường học. Việc lồng ghép nội dung giáo dục tài chính vào hệ thống bồi dưỡng thường xuyên hiện nay của ngành giáo dục sẽ giúp tiết kiệm nguồn lực, tránh tạo gánh nặng hành chính và giúp đảm bảo tính bền vững của hoạt động này.

2.2.3.5. Đẩy mạnh cơ chế phối hợp giáo dục gia đình, nhà trường và xã hội

Với vai trò là nền tảng giáo dục đầu tiên, gia đình cần được định hướng để trở thành đối tác tích cực trong giáo dục năng lực tài chính. Việc xây dựng cơ chế phối hợp giữa nhà trường và phụ huynh là cần thiết nhằm hỗ trợ cha mẹ trong việc đồng hành cùng con cái trong quá trình hình thành thói quen tài chính lành mạnh. Các hoạt động như quản lý tiền tiêu vặt, hướng dẫn chi tiêu có kế hoạch, và sử dụng các công cụ tài chính số một cách an toàn có thể được lồng ghép vào sinh hoạt gia đình như một phần mở rộng của chương trình học tập tại trường. Bên cạnh đó, doanh nghiệp – đặc biệt là các tổ chức tài chính như ngân hàng, công ty tài chính và các doanh nghiệp công nghệ tài chính – có thể đóng vai trò quan trọng trong việc hỗ trợ giáo dục năng lực tài chính. Sự tham gia của khu vực tư nhân có thể được hiện thực hóa thông qua việc đóng góp vào quá trình xây dựng học liệu, tài trợ các cuộc thi, tổ chức các buổi hội thảo chuyên đề, lớp học thực hành, cũng như cung cấp nền tảng mô phỏng tài chính phù hợp với lứa tuổi học sinh. Tuy nhiên, cần thiết lập các cơ chế giám sát và quản lý chặt chẽ nhằm đảm bảo nội dung tham gia mang tính giáo dục, tránh hiện tượng thương mại hóa hoặc quảng bá sản phẩm không phù hợp. Các tổ chức xã hội và đoàn thể thanh thiếu niên có thể góp phần đáng kể trong việc tổ chức các sân chơi, hoạt động ngoại khóa, chương trình trải nghiệm liên quan đến tài chính cá nhân. Những hoạt động này không chỉ giúp học sinh áp dụng kiến thức tài chính vào thực tế mà còn góp phần tạo dựng môi trường học tập đa dạng, sinh động và gần gũi với cuộc sống. Việc thúc đẩy cơ chế phối hợp giữa các lực lượng xã hội là yếu tố chiến lược trong việc xây dựng hệ sinh thái giáo dục năng lực tài chính toàn diện, hướng đến sự phát triển bền vững và hiệu quả cho học sinh trong thời đại số.

3. Kết luận

Kinh nghiệm của Trung Quốc trong việc xây dựng một hệ thống giáo dục năng lực tài chính toàn diện và đa dạng cho học sinh Trung học cơ sở, dựa trên mô hình ba trụ cột chính: khung chương trình, tích hợp liên môn và phối hợp xã hội. Kết quả nghiên cứu cho thấy sự thành công của Trung Quốc trong việc ban hành khung chuẩn quốc gia về năng lực tài chính, tích hợp hiệu

quả nội dung tài chính vào các môn học cốt lõi như Toán và Đạo đức - Pháp luật, đồng thời tạo dựng cơ chế hợp tác chặt chẽ giữa nhà trường, doanh nghiệp, đặc biệt là các tổ chức tài chính, và xã hội. Kinh nghiệm này nhấn mạnh tầm quan trọng của một chiến lược giáo dục có hệ thống và sự tham gia của nhiều bên liên quan trong việc trang bị cho học sinh những kỹ năng tài chính thiết yếu.

Từ những kinh nghiệm của Trung Quốc, nghiên cứu khuyến nghị Việt Nam cần ưu tiên xây dựng một khung chuẩn giáo dục năng lực tài chính phù hợp với bối cảnh kinh tế - xã hội và quá trình chuyển đổi số đang diễn ra mạnh mẽ. Để đạt được điều này, Việt Nam cần đẩy mạnh giáo dục tích hợp liên môn, tích cực lồng ghép các chủ đề tài chính vào chương trình giáo dục hiện hành, đồng thời tăng cường sử dụng các phương pháp dạy học dựa trên tình huống thực tế để nâng cao tính ứng dụng của kiến thức. Bên cạnh đó, việc thiết lập cơ chế phối hợp hiệu quả giữa nhà trường, doanh nghiệp và các tổ chức xã hội là vô cùng quan trọng mang lại những lợi ích thiết thực trong quá trình xây dựng và triển khai mô hình giáo dục năng lực tài chính cho học sinh.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Lusardi A & Mitchell OS, (2011). Financial literacy and planning: Implications for retirement wellbeing. *Journal of Pension Economics & Finance*, 10(4), 509-525, DOI:10.2139/ssrn.1695146.
- [2] OECD, (2012). *PISA 2012 Results: Students and Money, Financial Literacy Skill, for the 21st CENTURY* (Volume VI), OECD Publishing. https://www.oecd.org/en/publications/pisa-2012-results-students-and-money-volume-vi_9789264208094-en.html
- [3] Bộ Giáo dục nước Cộng hòa Nhân dân Trung Hoa, (2022). *Tiêu chuẩn chương trình giảng dạy giáo dục bắt buộc* (Phiên bản 2022). NXB Đại học Sư phạm Bắc Kinh, Bắc Kinh. ISBN 9787303276653 (bản tiếng Trung).
- [4] TN Sao & NX Quân, (2019). *Phân tích Khung tiêu chuẩn giáo dục năng lực tài chính Trung Quốc*. NXB Khoa học, Bắc Kinh. ISBN 9787030604620 (bản tiếng Trung).
- [5] HT Hồng & VX Xuân, (2020). *Giáo dục tài chính cho học sinh Trung học cơ sở*. NXB Tài chính Kinh tế Trung Quốc, Bắc Kinh. ISBN : 9787509599709 (bản tiếng Trung).
- [6] Đ Vũ, (2022). *Sách hướng dẫn thực hành giảng dạy năng lực tài chính cho học sinh trung học*. NXB Đại học Tài chính Kinh tế Tây Nam, Thành Đô. ISBN : 9787550451643 (bản tiếng Trung).
- [7] H Như, (2021). *Quản lý tài sản (Trung học)*. NXB Giáo dục Chiết Giang, Hàng Châu. ISBN 9787572214332 (bản tiếng Trung).
- [8] T Oánh & VC Hòa, (2017). Dẫn dắt giáo dục năng lực tài chính Tiểu học và Trung học bằng quan điểm lợi ích xã hội chủ nghĩa Trung Quốc. *Chương trình Giáo dục cơ bản*, volume (13): 26-30. ISSN 1672-6715 CN : 11-5187 DOI:CNKI:SUN:JCJK.0.2021-13-004. (bản tiếng Trung).
- [9] Bộ Giáo dục và Đào tạo, (2018). Chương trình giáo dục phổ thông tổng thể.
- [10] Bộ Giáo dục và Đào tạo, (2018). Chương trình giáo dục phổ thông môn Toán.
- [11] Bộ Giáo dục và Đào tạo, (2018). Chương trình giáo dục phổ thông môn Giáo dục công dân.